

I = INTERVIEWATOR; R = RESPONDENT

V.C. – Inginer electromecanic

I: Vă mulțumesc foarte mult că ați acceptat să participați la proiectul nostru cultural. Pentru început ne puteți spune numele, data și locul nașterii?

R: V.C.

I: Profesiile părinților dumneavoastră sau a rudelor apropiate erau legate de minerit?

R: Nu...nu...la țară...o mai lucrat în agricultură...în...agricultură...ceva cu agricultură...procesarea produselor agricole...atât

I: Da...copilăria v-ați petrecut-o în sat?

R: La țară...

I:Așa...pe urmă?

R:...după aia școala primară am făcut-o tot în sat, școala generală în Păulești că nu erau decât 4 clase, 5-8 am făcut în Păulești...după aia liceul Eminescu perioada 66-70 în Satu Mare...și după

I: Ați fost la internat...liceul

R: Nu...

I:Ați stat la cineva?

R:Am făcut naveta

I: Naveta...că nu-i departe totuși, da...

R:Nu-i...de 8 kilometri...la început a fost mai greu, după aia după vreun an de zile s-o introdus autobuz și circula...numărul 8 era pe vremea aia...care ne aducem până în sat

I: Liceul a fost teoretic?

R:Liceul teoretic...secția reală

I: Ce v-a determinat...ulterior ați intrat la facultate, nu?

R: păi după ce am terminat liceul am dat admitere

I: Da...

R: Am terminat Electro-Energetică la Timișoara în 75...

I: Ce v-a determinat să dați la Electro-Energetică?

R: Păi...în primul rând că mi-o plăcut matematica, fizica și cu înclinații spre electrotehnică...atunci...

I: De ce nu Cluju? De ce Timișoara?

R: Am avut posibilitatea să mă duc ori la Cluj, ori la Timișoara, am avut un coleg de clasă care voia să meargă la Timișoara că avea frate acolo și atunci m-am dus și eu. Pe vremea aia...m-a dus valul la Timișoara

I:OK...

R: Nu era ceva...da nu-mi pare rău chiar dacă era un pic de distanță mai mare....

I: Da

R: Că Satu Mare - Timișoara îs cam vreo 350 de km, Clujul îi pe vreo 2...300, nu-i diferență prea mare...numai că legăturile din Cluj erau mai bune, acceleratul de București, rapidul de București practic trecea prin Cluj, Satu Mare plus alte trenuri personale pe când din Timișoara nu era decât accelerat Timișoara

R: Acceleratul de Timișoara – Baia Mare, care trecea prin Satu Mare

I: A deci...aaaa...am înțeles..da...OK. Ați terminat facultatea de electromecanică, da?

R: Electroenergetică

I: Electroenergetică. Ați luat repartiție? Ce v-a determinat să luați repartiție la...

R:...și am luat repartiție la mina Ilba.

I: Ce v-a determinat să alegeți mină?

R: Păi..cel mai apropiat dintre posturile afișate era Ilba

I: Ilba...deci n-a fost ceva premeditat să mergeți la mină?

R: Nu...nici nu m-am gândit atunci când am...mi-am ales repartiția...nici nu știam cum arată o mină...n-am fost niciodată într-o mină până atunci...eu îmi imaginam că îi o groapă...tre să cobori în groapă și...chestiuni de genul ăsta...nu...

I: Care a fost prima senzație când ați intrat în mină?

R: Prima...prima dată când am intrat, am intrat cu mecanicul șef, Țin minte, cu M.A....era mecanicul șef...nu mi-a plăcut atmosfera, era întuneric, lipsă de oxigen...umezeală, mizerie...da după aia m-am obișnuit cu...m-am obișnuit și a început să-mi placă în momentul în care am dat peste utilajele astea electrice care erau deja apropiate de meseria mea...până am ajuns de exemplu la, la mașina de extracție...pe traseu, pe galeria de coastă practic care...era stația de 6 kilovolți, stație de distribuție...mai era o stație de redresare pentru locomotive, nu erau locomotivele cu...

I:...curent continuu

R: electrice care transportau minereul și după aia am văzut o mașină de extracție cum arată. Treptat, după aia am văzut și un ventilator de aeraj principal...am mai studiat cărțile tehnice până m-am familiarizat cu echipamentul folosit în industria minieră

I: Da...

R:...compresoarele la suprafață...

I: Este importantă evident munca dumneavoastră pentru minerit...toate...toate aceste

R: Păi era important...îi important că...minerul ca să-și desfășoare activitatea în condiții normale trebuia să îi asiguri curent, aer comprimat, aeraj care le făceam noi de la sectorul electromecanică

I: Era complicat? Adică...

R: Nu mi-i s-a părut complicat

I:...v-a...v-a...v-a pus probleme profesionale deosebite?

R: Nu...deci pentru mine n-o fost deosebite, o fost deosebite...o fost grele...în sensul că dacă se întâmpla vreun accident tehnic trebuia să rezolvi problema mult mai rapid decât să zicem la o altă întreprindere unde se putea face izolația...aicea...practic dacă era un accident tehnic mai major, deci major se bloca activitatea unui sector de mină care conta

I: Plus atâta...bloca oamenii îi subteran, nu-i puteai scoate afară

R: Plus da....și atunci da...trebuia...intervensiunile trebuiau să fie mult mai rapide și...

I: Mult mai prompte, da...

R: Da...

I: Deci era un fel de permanență

R: Păi era permanență pentru că erau pe vremea aia cele trei schimburi, când se deserveau schimburile miniere și schimbul 4 se făcea întreținerea acolo unde...era cazul...când nu se făcea întreținere în abataj să zicem...dar linia CF se făcea...întreținerea se făcea pe schimbul 4 sau dacă trebuia să oprești un post

I: Trafo

R:...trafo...sau o stație unde să faci niște verificări le făceam pe schimbul 4 când nu era activitate minieră, excepție făcând oprirea aerajului principal când trebuia anunțat...sau aia, verificarea plecării de alimentare la aerajul principal îl făceam duminica când nu era chiar nimeni în subteran

I: Erați un compartiment pur specific, pur tehnic...care era...care era colaborarea cu partea minieră? Era bună? Era Ok?

R: Păi colaborarea era continuă...în fiecare dimineață...de exemplu la...că eu veneam pe un schimb, pe schimbul 1, dar...și dacă era necesar mergeam și pe alte schimburi...dimineață primeam rapoartele de schimb de la fiecare schimb plus întâlnirea cu șefii de sectoare miniere și discutau problemele. Maistru mecanic îmi raporta necesarul de materiale ca să rezolve de exemplu aerajul să zicem...sau transportul, dacă avea probleme cu... probleme de...deci cu...utilajele de transport pe diferitele nivele...cu partea minieră discutam ce îi apasă și unde aveau mai multă nevoie de utilajele, deci funcționarea utilajelor din subteran care erau...

I: Vă sprijineau în munca dumneavoastră deci...dacă era cazul de...personal să spunem...de mineri, de ajutor miner să vă ajute în lucrările dumneavoastră...nici nu se pune problema, nu?

R: Păi cu...ajutorul...nu prea...deci minerii își vedeau de problemele lor, aveam ajutor din partea lor când într-adevăr era nevoie...de exemplu țin minte că am avut de schimbat un cablu...nu de schimb...ba de schimb...nu de schimbat era...era o galerie nouă și trebuia să alimentăm cu 6000...am făcut un post de 6000 undeva în interior și trebuia să întindem un cablu de vreo 3 kilometri care cu personalul...cu tot personalul pe care îl aveam noi n-am fi reușit să întindem pe 200 de metri...mai ales că cablul prin derulare era tot mai greu, n-aveai nici un...în mină nu sunt condiții de a întinde un cablu ca la suprafață...că ai utilaje...și atunci fiecare miner când intra...era prezent și șeful de sector...lua cablu...la...ne-am înșirat așa la distanțe de 5-6 metri unu de altu și...

I: Manual...derulare manuală

R: Manual...se ducea până ajungeai să întinzi cablul că altă soluție nu era

I: Da

R:...sau când ajutorul de exemplu...dacă aveam noi nevoie de o firidă undeva...ca să ne facă...ca să punem știu eu ce utilaj pe acolo...atunci prin discuția cu șeful de sector minier se rezolva problema...

I:OK. Deci profesia dumneavoastră care a-ți aplicat-o la Ilba a fost inginer electromecanic, nu?

R: Da.

I:OK. Ne-ați spus despre aria de activitate, ne-ar interesa care era ierarhia...cine era deasupra dumneavoastră? Cine era sub dumneavoastră?

R: Păi deasupra mea era șeful de...șeful electromecanic, șeful de sector, era inginerul M.A. atunci, pe vremea aia iar dedesubt erau maiștrii, mai erau subingineri... pe lângă asta aveam o secție PRAM, care se ocupa cu verificarea stațiilor...verificarea...

I: Ne puteți traduce ce înseamnă PRAM?

R: PRAM e protecție prin relee...denumire dată...preluată de la secția electrică PRAM, dar practic asta este că ne ocupam cu stațiile, deci verificarea izolației și stării de funcționare a celulelor, erau așa numitele RSN-e, relee de scurgere cu neutru izolat...trebuia controlată izolația...erau

I: Vă pune probleme deosebite chestiunea asta? Mai ales că erau amplasate în medii...să spunem...

R: Nu...RSN-ele nu...

I:...erau destul de...umezeală...căldură

R:...era umezeală da erau făcute destul de bine deci...aveam probleme atunci de reglaj, până îl puneam în funcțiune dar după aia...mai puțin...problemele...cu cablurile erau mai...mai problematic pentru că...condițiile miniere mai...erau în unele zone mai precare și atunci mai pușca câte un cablu și trebuia manșonate, no...la manșonat...mai ales dacă se întâmpla la 6000, era și mai de durată și manșonările astea le făceam cu...în general cu echipa de la PRAM, că ei erau practic electricienii cei mai bine pregătiți din unitate...

I: Deci de înaltă pregătire erau...

R: Da...

I: Răspundeau de securitatea...electrică de fapt, nu?

R: Păi...da...și făceau toate reglajele, de exemplu în stația de compresoare erau...câte? 5 compresoare, 5 celule...cu protecții, toate protecțiile astea trebuiau verificate anual...

I: Deci nu era nimic lăsat la...la întâmplare, totul era...se desfășura pe baza unor normative.

R: Nu...Păi eu cât am fost la mină în...în 8 ani de zile n-am avut nici un accident...

I: Pe linie electromecanică...

R:... Pe linie electromecanică...

I: Mașiniștii, la mașina de extracție erau ai dumneavoastră..erau...

R: Da...mașiniști

I: Ce...ce condiții trebuiau să îndeplinească?

R: Și ventilatoriștii

I: Și ventilatoriștii...da...

R: de la...ventilatoriștii de la aerajul principal

I: da....da...

R:VOKD-urile alea care erau

I: Prin VOKD-uri însemnând ventilatoare de mare capacitate...care deserveau câte-o mină întreagă, câte un sector întreg să spunem

R: Pe un sector...o mină nu...cel puțin la noi la Ilba...

I:...era mai împrăștiată de aia...era necesar...

R:...aveam două ventilatoare de aeraj principal...partea veche de mină ca să zic așa și partea nouă de mină avea alt ventilator de aeraj principal...mai era și un sector care avea și ăla un ventilator, un alt ventilator dar de capacitate mai mică că nu era suprafață și galerii așa multe ca și dincoace

I: Câte puțuri erau la Ilba pe vremea dumneavoastră?

R: Puțuri?...unu...două puțuri și era al treilea...trei puțuri

I: **Da...cu mașiniștii de rigoare...mă interesa mașinistul**

R:...da...

I: **Ce condiții trebuia să îndeplinească?**

R: Al treilea puț era în construcție când am plecat eu...deci acolo încă nu se lucra...păi dincoace la mașiniști păi trebuia în primul rând să aibă pregătire profesională, să cunoască funcționarea mașinii...probabil, că io nu i-am prins...când au fost angajați...că ar trebuit să dea și un test din ăsta psihologic

I: **Serios nu...pur formal**

R: Da...eu când am ajuns, eu le făceam verificarea pe linie de protecția muncii...

I: **OK...Ne puteți prezenta o zi obișnuită de lucru? De când ajungeați la poarta interprinderii până vă suiți pe autobuz**

R: Măi...erau mai multe tipuri de activități...de exemplu dacă eram...la suprafață în ziua respectivă, atunci verificarea pe care o făceam în primul rând era în stația de compresoare, pentru că compresoarele erau punctul numărul unu cum ar veni...plus că

I: **Ca să... ca să înțelegem compresoarele de fapt furnizau aerul comprimat**

R:...aerul comprimat pentru mină da

I: **pentru mineri, pentru a putea perfora, pentru a-și putea desfășura activitatea**

R: pentru perforatoare, mașini de încărcat...și ce utilaje mai erau pe acolo care funcționau pe bază de aer comprimat...plus silozu...silozu de la suprafață, care lucra tot cu aer comprimat....că am avut o instalație de golit vagonetii în siloz cu aer comprimat și cu niște picoane cu care se mai băteau vagonetii ca să...

I: **desprindă materialul umed de pe pereți**

R: să desprindă materialul da...că era caolino...da...

I: **Da...în unele cazuri minereul era atât de moale încât se lipea de pereții vagonetului și atunci trebuiau desprinși cu ...**

R: tot acolo era...

I: **Inițial asta se făcea cu baroase....manual**

R: Da...inițial cu barosul

I: **Deci punea...era cel care descărca**

R: S-o pus două picoane și picoanele alea făceau mai...treabă mai bună decât...

I: **Evident**

R:...5 baroase să zicem

I: Da...

R: Da...și acolo era și atelierul de reparat vagoneti...că reparatul vagonetilor mai mult consta în...în schimbarea rulmenților că acolo era problema...în rest...în rest nu prea erau probleme la vagoneti..da...cu transportul electrificat de la mașina de extracție până la suprafață tot timpul am avut probleme...probleme pentru că după părerea mea...când s-a pornit construcția galeriilor și dotarea galeriilor nu s-a respectat normele care îs prevăzute la...de exemplu transportul electrificat...razele de curbură, înălțimile la...firul de cale...

I: Da probabil au fost proiectate pentru Diesele, pentru ...

R: Da...la început...da...

I: Și a fost foarte greu să revină asupra

R: După aia o mai fost probleme și cu șina de cale ferată pentru că era șină de cale ferată îngustă și datorită...încărcăturilor mari...că se dorea transportul cât mai mare...locomotiva să tragă toată mina dacă se poate...și atunci o mai fost și un fel de limitare de număr de vagoneti care...se putea transporta, din cauza asta se duceau și rulmenții de la vagoneti...plus că vagonetii mai cădeau de pe linie, se rupea eclisajul care făcea legătura electrică la șină...de la o șină la alta...legătura electrică în transport pe firul de cale de sus se dădea plusul, se întorcea prin locomotivă și pe șină se întorcea înapoi minusul la stație...și dacă era întrerupt undeva imediat nu mai puteai să asiguri curentul necesar pentru a asigura forța de tracțiune la...cârlig...cum se zice la locomotivă....Și cu astea am avut probleme...eu când am ajuns după aia la Institutul de la Ceprom de aicea...am ...fiindcă asta o fost o problemă cu sudarea eclisajului destul de grea...am făcut o locomotivă cu acumulatori și care funcționa și ca aparat de sudură...și el făcea sudură deci echipa care se ocupa cu eclisajul, cu repararea eclisajului subteran folosea locomotiva asta fără să decupleze linia....deci când...celelalte locomotive care erau pe linie puteau să lucreze, să facă transport...ei se trăgeau într-o...unde aveau să zicem un loc...să iasă de pe linia principală până trecea vagonetul și îți continuau treaba mai departe...

I: Da deci fără întreruperea curentului

R: Da...sudarea nu trebuia să întrerupă curentul electric la...al firului...deși și la...deci când am sosit eu atunci s-o implementat...s-a încercat o îmbunătățire a sistemului de transport în ....electrificat, introducându-se acționarea cu tiristoare...și la ăsta s-o mai mărit capacitatea de transport încă fiind la început...fiabilitatea a fost mai îndoielnică, nu se găseau încă atunci la început tiristoare de calitate care să asigure funcționarea în condițiile grele care funcționau locomotivele...Treaba asta se simțea mai ales iarna...când locomotiva intra de la -20 de grade să zicem...intra în mină și...se mai încălzeau motoarele și la ieșire...când mina în interior era plus 15-20 de grade sau câte erau....prin dreptul mașinii de extracție, de unde se aduce vagonetii și la ieșire era minus...și atunci se producea fenomenul de condens...aerul ăla rece se lovea de partea metaliză a motorului cald, condensul ăla depunându-se ajungea în bobinajul motoarelor și defecțiunile erau mult mai frecvente în perioada iernii decât în perioada verii să zicem...vara când diferența de temperatură nu era așa de mare, nu era condens...motoarele rezistau mai bine

I: Ne-ați povestit că ați încercat să implementați...să spunem tehnologii noi, ați găsit înțelegere la nivel de sector și de...

R: da

I:Unitate?

R: La suprafață de exemplu în perioada când eram deja acolo...la stația de compresoare s-o introdus răcitoare finale, știți că aerul comprimat, ca să îl obții la 6 atmosfere este comprimat în 2 trepte...odată, în prima treaptă ajunge la 2-3 atmosfere, trece printr-un răcitor intermediat și după aia se mai comprimă o dată și ajunge la 6 atmosfere...presiune de 6 atmosfere dar și cu temperatură ridicată...că în timpul compresiei crește temperatura...și atunci s-a hotărât cred că la nivel de Centrală că s-a introdus...să se introducă încă o treaptă de răcire și s-or făcut răcitoarele finale...care apa căreia se ducea la vale și fiindcă aveam probleme cu alimentarea cu apă a minei, practic nu a minelor ci a minerilor

I: Grupurilor sociale

R: Să le asiguri apă de spălat și apă caldă atunci se încălzea apa cu un cazan care folosea păcură sau ce folosea la noi era păcură ...și ca să reducem consumul de păcură, apa asta...deci apa cu care se făcea încălzirea era trecut prin răcitoarele astea finale, se făcea o preîncălzire și abia de la...după aia se mai încălzea o dată

I: da..da..

R:...necesarul de combustibil ca să îl aduci la o temperatură de 50 de grade

I: scădea drastic

R:...era mai mic...da...

I:OK. Ce vă amintiți despre condițiile de muncă? În subteran spunând...erau...

R: Păi în subteran...

I:...ca în subteran

R:...au fost și zile mai bune și mai rele...depinde...deci din punct de vedere al condițiilor...dacă aveai să zicem de mers numai până la mașina de extracție sau la ventilatorul de aeraj principal care era în afara minei....numai că era mai departe, condițiile de mediu să ziceam erau mai bune...dar dacă, de exemplu trebuia să te duci să repari un RIB, RIB-ul redresor de încărcat baterii cu acumulate care unde era...unde va în fundul minei....acolo...

I: La orizontul inferior

R: Da și orizonturile inferioare...condițiile de aeraj erau mai

I: precare

R:...slabe...și deci condițiile de lucru...dacă o scăzut condițiile de aeraj și capacitatea de lucru scădea, concentrația și astea erau...se diminuau da...era lucru mai greu sau de reparat știu eu ce utilaj, ce mai aveam pe acolo

I: Deci zile și zile

R: Da...ventilatoarele de exemplu de aeraj parțial astea nu le reparam, astea dacă se defecta motorul, s-a ars motorul se dezmembra, adică se lua se înlocuia cu altu...

I: da...ele făceau parte de fapt dintr-o secțiune de burlane...o luai...puneai și reparai afară

R: Afară se făcea reparația

I: Da..da...da...bun. Știți...

R: Da un RIB de exemplu, ăla nu-l puteai scoate că era...nu că nu puteai...puteai să-l scoți da era prea mult lucru pentru reparația care trebuia să i-o faci....să zicem...să schimbi un contactor și să scoți vreo 2-300 de kilograme cât are un RIB din ăla....că e construcție AGER

I: Era contra productiv mai bine zis

R: Sigur și nu erau nici utilaje în zonă cu care să-l ridici și să-l pui, trebuia totul din mână și era greu...atunci preferai să-l reperi că era și mai rapid și ...și fără efort fizic prea mare...

I: OK. Știți de existența bolilor profesionale...

R: Da

I: În rândul minerilor mai ales...în compartimentul dumneavoastră erau și...

R: Nu...

I: Cu silicoze...cu fibroze

R: Nu...acuma...nici minerii nu prea aveau silicoză...aveau...am cunoscut vreo 5...care aveau silicoză dar ăștia toți or fost înainte...o lucrat în secție și acuma erau în urma îmbolnăvirii li-i s-o dat locuri de muncă mai

I: ...mai lejere un pic, nu?

R: Da...mai lejere...de exemplu era unu...lucra la suprafață, se ocupa cu dirijarea vagonetilor și a locomotivelor...

I:Da. Avem grijă sistemul cât de cât de ei, nu îi lăsau...

R: Da...că ăștia care aveau declarat silicoză...atâta rețin că mai povesteau că umblau cu sticluța de untură după ei...

I: De ce?

R: Păi în caz în care ți se usca gâtul prea puternic, atunci luau o linguriță de untură din aia și o înghițeau și se înmuia

I: Da? Nu știam...

R: Da...

I:OK. Evident că au fost accidente în mină. Ne povestești că în sectorul dumneavoastră n-ați avut cât ați muncit

R: La noi n-o fost...accidente

I: Dar probabil că tragedii s-au întâmplat...

R: Accidente...o fost accident de mină și la noi dar înainte de a sosi eu acolo, înainte de a-mi primi repartiția...chiar un electrician...o fost greșeala lui, s-o dus să verifice un post de transformare, s-a dus în spatele postului...ce-o căutat el acolo nu știu...între perete și post...o alunecat, ceva de genul ăsta și o atins părțile sub tensiune și acolo l-o...acolo s-a dus..

I: Da îi trist într-adevăr și... La ce nivel erau câștigurile salariale? Vă permiteau aceste câștiguri un trai decent?

R: Da...pe vremea aia da...

I: OK

R: Salariile minerilor erau în general cu două gradații peste salariul unui care cu aceeași pregătire să zicem la suprafață...

I: Știți de tehnici vechi de minerit pe care dumneavoastră nu le-ați mai prins...din povești?

R: Am auzit....da n-am...

I: Nu-i nici o problemă...

R: n-am prins

I: Suntem interesați și de...istorie...

R: N-am prins asta...numa am auzit...mie îmi povesteau minerii cu trocu, cu țăncușu...

I:Da...ok..Cunoașteți legende, superstiții referitoare la minerit? Tot ăștia mai bătrâni...așa mai...

R: Cunosc întâmplări

I: Așa...

R: Întâmplări că...era să se soldeze cu accident

I: Da...puteți povesti, chiar ne interesează

R: Îmi povesteau alții c-a fost înaintea mea...inginerul șef s-o dus să verifice odată ceva front de lucru și artificierul sau cine trebuia să numească om pe galerie și-o pus om acolo...de pază...și ăla conform instrucțiunilor nu avea voie să lase pe nimeni să treacă...între timp o venit inginerul șef să verifice...l-o salutat „Să trăiți” și i-o dat drumul să meargă mai departe ...și inginerul șef o intrat în frontul de lucru, firele erau trase și deja artificierul se pregătea să...

I: declanșeze

R: Să declanșeze...că din cauza asta s-a introdus și se respecta cu strictețe ora la care se făcea împușcarea...că s-au întâmplat accidente și și-o dat seama inginerul șef că ceva nu-i în regulă că nu mai vede pe nimeni prin zonă și s-a întors

I: S-a retras imediat

R: S-a retras...da așa...o luat-o la fugă...și o scăpat de...că putea s-o pățească...l-o luat pe ăla apoi la întrebări...

I: Pe ăla cu paza

R: Da...

I: El săracu de la pază o crezut că dacă vine inginerul șef...da...într-adevăr...

R: Au mai fost și din astea...de exemplu...că s-a surpat o anumită porțiune de galerie care alimenta un alt sector minier și acuma sectorul ăla minier nu avea nici curent, nici aer

I: nici apă...nici

R: nici apă...n-avea nimica și de acolo...în perioada respectivă de acolo se scotea minereu de cea mai bună calitate și în cantitatea cea mai mare...atunci s-o făcut o organizare rapidă la nivel de...de...exploatare...am adunat toți sudorii câți erau în mină, s-a făcut...mai și era țevă și s-a mai și adus până și într-o sâmbătă-duminică, o echipă se ocupa numai de sudarea țevilor și s-o asigurat pe luni dimineața aerul comprimat la locul de muncă...altă echipă de electricieni care o tras cablul în zona în care s-a surpat mina și o asigurat legătura cu energie electrică...și cu apa acuma aia nu știu cum o fost rezolvată da...și aia...că pe acolo venea...curgea o vale...și cred că de acolo s-o luat ceva apă atunci în perioada aia că...din păcate necesarul de apă mai ales în timpul verii sau apa disponibilă în timpul verii nu acoperea necesarul și atunci mai trebuia să te folosești și de izvoarele care mai erau prin zonă

I: Da. Da...da...așa e erau captări locale pentru

R:...captări locale de unde se aducea apă...

I: netratată cum era

R: netratată...dar era curată că nu era poluată

I: da, da poate era mai curată decât aia de pe rețea

R: sau poate era chiar mai curată decât aialaltă

I: OK. Apoi ați trecut în proiectare, cercetare – proiectare, da?

R: Da...păi în 83...din motive familiare am venit în Satu Mare...m-am angajat la CEPROM aici...unde practic mi-am continuat activitatea dar la un alt nivel...

I: Da....expertiza

R: că tot cu mineritul am avut

I: Expertiza din minerit v-a fost de mare folos

R: Da...păi tot ce am învățat în minerit, în ăia opt ani de zile cât am stat acuma puteam să aplic dincoace că eu aveam față de ceilalți colegi de aici, experiență în minerit

I: Un avantaj mare...

R: Da...

I: Și ați lucrat în proiectare utilaje electrice sau...?

R: Da, echipament electric până în

I: Cu dedicație pentru minerit, da?

R: Păi majoritatea erau pentru minerit

I: Contract cu Regia sau...

R: nu...aveam contracte cu Unio, cu diferitele unități miniere, dacă aveau comenzi...dina stea serii mici care le mai făceam. Pe lângă utilajul minier mai...se mai foloseau și în minerit și în alte scopuri. Erau transportoarele astea....TMC-urile se foloseau la....

I: Flotație?

R: Spuneți...

I: Flotații?

R: Nu la flotații...la...TMC-urile îs transportoare de mare capacitate...unde o zis Ceaușescu cu huila sau ce era acolo...

I: aaa utilaj de transport, am înțeles

R: Da...și pe lângă asta mai erau și transportoare mai mici care aveau diferite utilități, nu neaparat în minerit....de exemplu țin minte că...

I:și-n construcții și pe șantiere

R: Da...și prin...în construcții...pe astea...pe nave...ca să scoți dacă produsul era de așa natură că se aducea...se putea aducea pe transportoare

I: vrac cum ar veni, vrac adică vărsat...

R: din cală pe transportor se aducea până la suprafață de unde...se ducea mai departe

I: Da...am înțeles. Aveți o lucrare în proiectare care v-o rămas la suflet și la care sunteți foarte mândru de ea...

R: O lucrare în proiectare?

I: Da..da..da...când ați lucrat în proiectare...

R: Păi...îs astea cu locomotivele că m-am ocupat mai mult de locomotive

I: Așa

R: De exemplu, ultima dată am făcut o locomotivă...deja nu cu tiristoare ci cu tranzistoare IGBT pentru mina de la Șuior....acolo chiar m-am întâlnit cu directorul de la mină de acolo...m-am dus cu familia într-o excursie și m-am întâlnit cu el pe acolo prin....și îmi zicea că dacă nu realizam noi locomotiva probabil că îl schimbau pentru că locomotiva asta care le-am dat-o, deci care le-am făcut-o noi scotea cam de 2 ori producția pe care o făceau înainte, producția era realizată pentru mină dar nu era transportată la suprafață...și dacă nu era la suprafață, nu era

socotită producție. Și le-o scos cu locomotiva numai că s-a întâmplat un accident tehnic vorbesc și după aia s-o defectat și...repararea locomotivei la vremea respectivă o socotit prea scumpă...și...s-a lăsat concluzia atunci că nu se pretează la condițiile miniere...pentru că sistemul folosit de mine acolo se folosește la tramvaie, de exemplu m-am dus prin Timișoara și prin Arad când am fost și când am auzit zumzetul tramvaielor acuma imediat mi-am dat seama despre ce este vorba că îl scotea același zumzet...deci scotea același zumzet ca și locomotivele noastre

I: Probabil merita să fie ...să fie urmată calea...dar

R: Cu locomotiva aia de exemplu m-am obținut și un brevet de invenție pe tema aia cu anumită...

I: Mai aveți brevete de invenție? Câte aveți?

R: Brevet de invenție ăsta unu îl am...de inovație îs aproape toate

I: Deci v-a plăcut ceea ce ați făcut

R: Da...păi că inovația înseamnă un element de...să zicem noutate dar care se mai aplică dar invenția este ceva care...îi unic

I: prima oară

R: da...

I: OK.

R: Cam asta o fost...apoi o venit Revoluția și...la Revoluție activitatea de proiectare, cercetare s-au diminuat...o început să se desființeze chiar și minele...sau să-și reducă activitatea...

I: Chiar asta era o întrebare...ce impact a avut reducerea activității miniere asupra dumneavoastră? Personal...

R: Păi...că n-ai avut de lucru...nu mai era ce era înainte...chiar înaintea mea după cum vă ziceam era așa de mult de lucru în proiectare încât proiectanții lucrau câte 150% din opt ore...față de 8 ore de muncă...după aia treptat o mai tot scăzut...ca în perioada de după Revoluție să se reducă sub capacitatea Institutului de exemplu și o început să se facă reducerile de personal...unii mai plecau de bună voie...de exemplu și eu mi-am găsit un loc de muncă care mi-o convenit mai mult și am plecat

I: Ok. Acuma ajungem al un capitol drag nouă, nu știi în ce măsură Ilba a fost foarte, foarte bună generatoare de flori de mină din acest punct de vedere și anume florile de mină.

R: Când am ajuns eu la mină florile de mină erau pe sfârșite...nu mai...

I: Începuse exploatarea din...din...părțile inferioare

R: nu mai era...mai găseai flori de mină dar nu așa valoroase

I: Știți ceva de vivianitul ăla de la Ilba?

R: Nu...

I: Cristalele alea verzi, mari? Nu...

R: Nu...

I:OK. Și acuma ne apropiem de sfârșitul interviului domnul V...v-aș întreba totuși o întrebare pur retorică la urma urmei. Ce-a însemnat pentru dumneavoastră mineritul?

R: Păi...în primul rând cum să vă zic...când am terminat facultatea nu aveam experiență în a conduce, în a lucra cu oamenii și treaba asta am învățat-o acolo, deci munca de organizare și...activitatea cu oamenii am învățat-o aici la Ilba la mină...plus că am mai întâlnit și anumite realizări tehnice pe linie profesională...o parte nu toată pentru că specificul meseriei mele...nu implică neaparat minerit că specialitatea este transportul și distribuția energiei electrice.

I: V-a ajutat oare...cum spuneți dumneavoastră, în a conduce și a organiza...minerii erau mai...adică personalul din subteran era un pic mai dur...un pic mai altfel...un pic mai...mai colțos să spunem.

R: Nu că erau mai duri...numa că să vă spun o...eu nu știam că mineritul a funcționat înainte într-un regim semi-militarizat...și la un moment dat or apărut o reglementare din partea Centralei de a dota mașinile de extracție cu dispozitive pentru blocarea mașinii în caz că se deschide ușa la diferitele orizoante...dacă ai deschis ușa mașina trebuia să se oprească...înainte n-avea nici o legătură cu...și plus că semnaliza...la mecanicul mașinii de extracție că sunt închise ușile sau nu...și nu pornea mașina până nu se închidea ușile și în perioada asta eram cu cineva...și cum am ajuns pe schimbul 4 că...treaba asta puteai s-o faci numa pe schimbul 4 și țin minte că era o echipă la întreținerea firului de cale care ei știau de mine că eu eram nou la mină dar eu nu știam încă pe ei...cu ăștia te întâlneai dimineața și se întâlnea șeful cu ei stătea de vorbă...eu încă fiind la început...eu încă n-am apucat să stau de vorbă cu ei...și când m-au văzut au venit șeful de echipă la mine, s-a prezentat ca și în armată și că-s la dispoziția mea...și că să dispun cum să se...ce activități să facă...am avut prezența de spirit să le spun să își continue activitatea că eu am treabă la mașina de extracție...să-și vadă treaba dar m-a surprins...asta o fost prima

I: Acel raport care trebuia să-l prezinte în fața...

R:...da...m-a surprins...la prima mea activitate în subteran că n-am început activitatea în subteran că am început-o pe timp de noapte

I: Întuneric în mină, întuneric afară

R: Da...păi nu...dimineața când ieșeam deja era ziuă....

I: Vara...da... Ca și specialist, în domeniul dumneavoastră bineînțeles, lucrând și în minerit...credeți că se va mai redeschide mineritul în zonă?

R: Nu cred...nu mai sunt șanse după cum merg treburile...primul rând poate că se va redeschide pe la Roșia pe acolo da pe aicea nu...după câte am înțeles eu de la inginerii mineri nu mai îi nici...filioanele nu mai au lățimile care le-or avut cândva...dacă intri cu utilajele de acuma diluția

îi mare deci...extractia de minereu nu-i așa de să zic rentabilă cum o fost cândva, iar dacă nu ai rentabilitatea care să-ți asigure...un venit...în plus față de prețul

I: față de cheltuielile care...

R: prețul minereului care există la ora respectivă...în greu de...

I: Da...

R: După părerea mea nu...nu mai sunt șanse

I: Nu mai

R: Nu...sau conservat...da...eu cred că era mai sănătos dacă galeriile care au fost se...le blocau complet, se scotea tot ce era...încă atunci se putea scoate...se scotea totul, măcar aveai fierul vechi și cu asta se cam termina...deși îmi aduc aminte la..era o galerie unde la noi s-a încercat și o metodă de exploatare mai...mai cum să spun...

I: ne minerească

R: ne minerească da...cu ăștia de la institutul de cercetări

I: Cu bacteriile?

R: Cu bacterii

I: Da...

R: Dar nu...nu s-o obținut rezultate...poate în domeniul...pe domeniul ăsta dacă s-ar face cercetări și s-ar obține rezultate...să zicem că ar merita dar să iei de la început...acuma nu mai ai nici personal specializat pentru așa ceva...odată toți ăștia care s-au priceput...ăștia îs în pensie și nu mai sunt nici apți pentru a intra în mină, unu-doi să zicem da nu mulți...

I:OK

R: Și vedeți că sunt mulți mai ales care au lucrat în frontul de lucru...am întâlnit vreo doi pe vremea când lucram...aduce reumatism...umezeala aia multă...și...

I: variațiile de temperatura

R: Variațiile de temperatură era unu ...țin minte de unu care era pensionat și o stat nu știu cât timp în București la Institutul de Reumatologie sau cum se numea, ăsta când se ducea scuzați de expresie la toaletă să se așeze pe tron și-o montat niște mânere de care se ținea ca să se poată lăsa pe tron....că el când își dădea drumu de la o anumită înălțime cădea, nu se mai putea ține...se ținea din mâini și așa se așeza și se ridica...

I: Da

R: Că nu degeaba s-o trecut la programul de 6 ore și în minerit....n-avea nici un rost să ți minerul acolo 8 ore în condițiile în care el în 6 ore își făcea treaba...

I: Da... Ce sentimente vă încearcă acuma când rememorați trecutul?

R: Acuma...îs amintiri

I: Așa-i...

R: Încă într-o perioadă o cântat Nicolae Sabău – Imnul minerilor și o scos el un calup de cântece din-astea minerești și le-o arătat la noi la Nord-Vest TV...m-am uitat așa...adică le-am urmărit cu nostalgie...

I: Într-adevăr nostalgia...

R: Mai ales că l-am și cunoscut pe Sabău...

I: Da?

R: Păi da că el era din Cicârlău...noi ca să ajungem la ventilatorul de aeraj principal trebuia să trecem prin Cicârlău...sau o luam agale peste deal să ajungem la

I: La Ilba Handalului în partea aialaltă...

R: Aia țin minte că ne-am dus odată să verificăm în perioada iernii ventilatorul și ne-am dus pe schimbul 4, că pe 1,2 și 3 nici nu se putea pune problema să oprim ventilatorul dacă era cazul și era zăpadă...o viscolit zăpada...înainte, nu atunci în noaptea aia...până să trecem noi dealul am circulat prin zăpadă până în brâu...ca să ajungem la ventilator...ne era și frică că unul dintre băieți o zis că mai umblă și lupii pe aicea noaptea și eu cum eram la început....

I: OK...Ce credeți c-ar mai fi de adăugat? Sau ce doriți dumneavoastră să mai adăugați?

R: Apoi....am...m-am întâlnit cu cineva care îmi zicea că cei care...bine el o lucrat până la închiderea minei și că anual are loc întâlnirea minerilor de la Ilba unde am lucrat și eu...unde va în oraș...se mai întâlnesc din când în când...

I:OK...să vedem...mă voi interesa și am să vă informez dacă... Nu...nu știam...de Baia Sprie știam, de Herja știam...da de Ilba

R: probabil că ideile...și la noi deja o început la Ceprom...anul trecut m-or chemat la...

I: E o chestie...o chestiune...benefică la urma urmei

R: Da...că mai stai de vorbă cu foștii colegi...că nu te mai întâlnești...chiar zilele astea discutăm cu cineva și m-a întrebat de un fost coleg de-al lui care stă pe aicea prin cartier...păi măi zic că îi bine că m-am întâlnit cu el și...i-am dat numărul de telefon să îl caute dacă...acuma s-au pierdut și mulți cu telefoanele astea mobile

I: Așa e... Domnule V. noi vă mulțumim încă o dată pentru interviul acordat...vă dorim multă sănătate și ....

R: Ani mulți de pensie

I: Da...ani mulți de pensie. Ok vă mulțumim încă o dată

R: De pensionar...